

امین الاسلام طبری

امین الاسلام، فضل بن حسن طبرسی در سال ۴۶۸ یا ۴۶۹ ق. دیده به جهان گشود و دوران کودکی خود را در جوار بارگاه ملکوتی امام هشتم علیه السلام گذراند. شیفتگی او به اندوختن علم و دانش از همان زمان مشهود بود و با پشتکار فراوان، خود را به سطوح عالی علم و دانش رساند. از محضر اساتید مطرح روزگار خویش، مانند ابوعلی طوسی، فرزند شیخ طوسی، بهره‌ها برد.

تلاش‌های شیخ طبرسی و برکاتی که از هم‌جواری حضرت علی بن موسی علیه السلام نصیب او شده بود، در زمینه‌های مختلفی به بار نشست. در سال ۵۲۳ ق. به سبزوار کوچ کرد؛ شهری که در آن زمان رونق علمی فراوانی داشت. در آنجا مسئولیت یکی از مدارس مهم را برعهده گرفت. کرسی تدریس خویش را در این شهر برپا ساخت و تشنگان علوم اسلامی را با وسعت دانش خویش سیراب کرد. وقتی نام شاگردان امین الاسلام را مشاهده می‌کنیم، می‌بایم که آن درس و بحث‌ها واقعا نتیجه بخش بوده است؛ چراکه بزرگانی چون قطب‌الدین راوندی و محمد بن علی بن شهر آشوب، ثمره آن جلسات بودند.

امین الاسلام طبرسی، نه تنها استادی متبحر بود، بلکه در تألیف نیز از عالمان پرتوفیق شیعه به‌شمار می‌آمد. مشهورترین کتاب ایشان، تفسیر مجمع‌البیان است که هنوز هم با گذشت نزدیک به هزار سال از زمان تألیفش، هیچ محقق‌ی در زمینه تفسیر آن بی‌نیاز نیست؛ چراکه علاوه بر محتوای پربارش، روش نوشتاری آن نیز بسیار محقق‌پسند است. حضرت آیت‌الله بهجت علیه السلام نیز از این کتاب روش پژوهشی آن تمجید می‌کرد و می‌فرمود: «تفسیر مجمع‌البیان کرامتی است که **لَمْ يَسْبِقْهُ سَابِقٌ وَ لَمْ يَلْحَقْهُ لَاحِقٌ**» (پیش از این ماندنی نداشته و پس از آن نخواهد داشت)؛ زیرا هر مطلبی را که انسان بخواهد، در جای خودش پیدا می‌کند.»

درباره یکی از انگیزه‌های نوشتن این تفسیر، حکایت جالبی از مرحوم طبرسی نقل شده است. می‌گویند: زمانی سکنه‌ای بر شیخ عارض شد. اطرافیان به گمان اینکه از دنیا رفته، او را غسل دادند و کفن کردند و به خاک سپردند. آنگاه که جمعیت پراکنده شدند، شیخ به هوش آمد و خود را در تاریکی قبریافت، در آنجا نذر کرد که اگر خداوند او را از این گرفتاری نجات دهد، کتابی در تفسیر قرآن بنویسد. همان شب، کفن دزدی قبر او را نبش می‌کند تا کفن‌های شیخ را

بدزد، وقتی کفن را باز می‌کند، شیخ دست او را می‌گیرد و سعی می‌کند وی را که سخت ترسیده بود متوجه حادثه کند. عاقبت، امین‌الاسلام طبرسی با کمک کفن دزد از گور نجات می‌یابد. امین‌الاسلام به او هدایای بسیاری می‌دهد و همین ماجرا هم موجب توبه آن شخص می‌شود. شیخ طبرسی نیز به نذر خویش وفا کرده، کتاب «مجمع‌البیان» را می‌نویسد.

ایشان در موضوع روایت نیز کتاب ارزشمند «اعلام الوری بأعلام الهدی» را تألیف کرد و به وسیله این کتاب کوشید تا چهارده معصوم علیهم‌السلام را از طریق روایات شیعه و سنی، معرفی نماید.

سرانجام این عالم خستگی‌ناپذیر در سال ۵۴۸ ق. در شب عید قربان در سن هفتادونه یا هشتاد سالگی، پس از عمری تلاش و خدمت به مکتب اهل بیت علیهم‌السلام در شهر سبزوار به دیار باقی شتافت. پیکر او را به مشهد انتقال دادند تا پس از سال‌ها همسایگی با امام هشتم علیه‌السلام، دوباره در جوار رحمت آن امام رئوف آرام گیرد. امروز هم پس از گذشت قرن‌ها از وفاتش، مقبره او زیارتگاه شیعیان و محبان اهل بیت علیهم‌السلام است.